

آیت‌الله سیدمحمد خامنه‌ای: «فلسفه» از دین جدا نیست بلکه مرحله‌ای از آن است

رئیس بنیاد حکمت اسلامی صدرا، فلسفه را مرحله‌ای از دین دانست و گفت: بهترین رهنمود و خدمتی که فلسفه به بشر می‌کند، این است که به او روش سیاست و روش اجتماعی زندگی را بیاموزد.

همایش بزرگداشت حکیم ملاصدرا آغاز شد

آیت‌الله سیدمحمد خامنه‌ای: «فلسفه» از دین جدا نیست بلکه مرحله‌ای از آن است

رئیس بنیاد حکمت اسلامی صدرا، فلسفه را مرحله‌ای از دین دانست و گفت: بهترین رهنمود و خدمتی که فلسفه به بشر می‌کند، این است که به او روش سیاست و روش اجتماعی زندگی را بیاموزد.

به گزارش خبرنگار آئین و اندیشه خبرنگار خبرگزاری فارس، هفدهمین همایش بزرگداشت ملا صدرا تحت عنوان «فلسفه و راه زندگی» با حضور اندیشمندان و اساتید علم فلسفه از سوی بنیاد حکمت اسلامی صدرا در مجتمع آدینه تهران آغاز شد.

* فلسفه کاری می‌کند که انسان به تدریج عالم شود

آیت‌الله سید محمد خامنه‌ای رئیس بنیاد حکمت اسلامی صدرا در ابتدای مراسم افتتاحیه در خصوص موضوع «فلسفه و راه زندگی» طی سخنانی درباره تفاوت میان حیات با نبات گفت: در تعریف فلسفی از حیات، می‌گویند حی و زنده کسی است که دو خاصیت ادراک و قدرت عمل را شامل می‌شود و این مقوله در تمام موجودات وجود دارد.

وی با اشاره به آیه کریمه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ...» اظهار داشت: این آیه یک ندای آسمانی به تمام انسان‌ها و کسانی است که ایمان آورده‌اند. خداوند متعال خطاب به انسان‌ها می‌فرماید: وقتی پیامبر (ص) شما را می‌خواند و دعوت می‌کند به آن چیزی که به شما حیات و زندگی می‌بخشد دعوت او را بپذیرید! در واقع خطابه‌های قرآنی خطاب به افرادی است که حیات داشته و زنده هستند.

رئیس بنیاد حکمت اسلامی صدرا با طرح این سؤال که حیاتی که اسلام به وسیله پیامبر (ص) می‌خواهد به انسان‌ها ارائه دهد چیست، تصریح کرد: حیات و زندگی دو مسئله است؛ یکی مشترک با حیوانیت بوده که بستر اصلی حیات انسانی را تشکیل می‌دهد چرا که انسان به غذا، تولید مثل، حفظ امنیت و سلامت خود نیاز دارد البته این موضوع در حیوانات و نباتات نیز به صورت غریزی وجود دارد از این رو ریشه هر درختی به طور طبیعی به سوی آب و غذا حرکت می‌کند و این حیات، حیات انسانی است که درجه اول حیات برای یک فیلسوف و حکمت متعالیه نیز همین حیات است.

وی تصریح کرد: باید توجه داشت فلسفه و راهی که بشر به نام زندگی برای خود انتخاب می‌کند، چه بود و مسئولیت و پیام آن چیست؟ اینجا است که ما باید به این نوع حیات بپردازیم.

خامنه‌ای با بیان اینکه ادراک از علائم حیات است، گفت: پایین‌ترین درجه ادراک انسان ادراک حسی است که همه موجودات در آن مشترک هستند و امتیاز انسان به تعقل، تفکر و راه اندیشه و بینش درست حقایق اطراف خود است که قدرت بازبایی حق و فرار از باطل و یا به گمراهی رفتن در صورت عدم توجه به این ادراک اتفاق می‌افتد.

وی ادامه داد: فلسفه کاری می‌کند که انسان به تدریج عالم شود، یعنی علم را فرا گیرد و بر حجم علم خود بیافزاید و در حکمت متعالیه با هر علمی بر علم وجودی خود اضافه کند و این کاری است که فقط انسان می‌تواند انجام دهد.

رئیس بنیاد حکمت اسلامی صدرا گام اول در ادراک انسان را شناخت جهان اطراف خود برشمرد و یادآور شد: انسان در ادراک به انسان‌شناسی و خودشناسی می‌رسد همچنین گام دوم انسان جهان‌شناسی است اینکه انسان بداند جهان چیست، مبدا و منتهای آن کجاست که باید در نهایت به مبدا ازلی دست یابد لذا اگر یکی از خصوصیات حیات، ادراک باشد انسان باید به این مرحله برسد که این ادراک، ایستا نبوده و بلکه پویا است.

وی گام بعدی انسان بعد از دانا بودن را مسئول بودن دانست و اظهار داشت: البته از وظیفه دانستن برداشتی در تعبیر حکمت نظری

برای مرحله علم و حکمت نظری را برای مرحله عمل داریم.

* فلسفه جدا از دین نیست بلکه مرحله‌ای از دین است

خامنه‌ای گفت: نمی‌خواهم بگویم که در کنار دین چیزی به نام فلسفه داریم که راه را به ما نشان می‌دهد بلکه معتقدم اساسا فلسفه، شاخه و مرحله‌ای از دین است برای افرادی که اندکی از ابتدایی بودن، حالت عوام و ناپخته بودن در آمده و قدرت ادراک داشته باشد. در ضمن دین برای همگان دستور و راهکار دارد و حکمت متعالیه در نهایت، دین و حکمت را با هم و در کنار هم ادغام کرده و یک شیء واحد از آن بوجود آورده است.

وی در خصوص اینکه نقش فلسفه در راه زندگی چگونه می‌تواند باشد، گفت: اساسا در اینجا قاعده‌ای می‌توان بیان کرد اما مقدماتا باید بدانید که رابطه انسان با عالم چیست و موقعیت او در کجای عالم قرار دارد؟ آیا او موجودی حقیر بوده که در گوشه‌ای رها شده یا موجودی است که در حال تکامل، رشد و در حال جای گرفتن در این عالم بوده و آن را تسهیل می‌کند؟

رئیس بنیاد حکمت اسلامی صدرا اظهار داشت: انسان موجودی پویاست که در این عالم بعد از شناسایی شروع می‌کند بر این دنیا مسلط شود. حال ممکن است این تسلط او غلط باشد مانند آن نوع فناوری که امروز غرب در پیش گرفته است یا اینکه به شکل درست و مبتنی بر آبادسازی باشد که قرآن مدنظر دارد.

وی ادامه داد: هدف از خلقت، مسلط بودن به این عالم است و عالم چیزی جز انگشتی در دست انسان نیست و به همین دلیل قرآن کریم انسان را خلیفه‌الله معرفی می‌کند. از این رو نگاهی که خداوند به عالم می‌اندازد از مردمک چشم انسان بوده و این نگاه در الوهیت است.

خامنه‌ای عنوان کرد: به عبارت دیگر ما جزئی از عالم هستیم و عالم مجموعه‌ای متحد، هماهنگ، ماشین‌وار و هدف‌دار است که مبدا و منتتهایی دارد که مبدا و منتتهای مادی به آسمان‌ها و زمین بر می‌گردد.

* فلسفه می‌آموزد که با عالم همگام باشیم

این استاد حوزه و دانشگاه گفت: فلسفه و اخلاق به ما یاد می‌دهد که با عالم مهربان بوده، آشتی کرده و دوست و همگام باشیم و برخلاف جریان طبیعت حرکت نکنیم و به تعبیر قرآن، دین برابر فطرت قرار دارد.

رئیس بنیاد حکمت اسلامی صدرا خاطرنشان کرد: برای اینکه فلسفه بتواند در یک کلمه راه زندگی را به بشریت نشان دهد می‌گویند باید از اصل تبعیت کل از جزء پیروی کنیم، چرا که انسان جزئی از کل مجموعه عالم است و نظامات عالم برای خود کاری نمی‌کند بلکه همگی به انسان ربط دارند و افعال انسان نیز در طبیعت مؤثر است همچنین اخلاق نیز به عنوان قانون نانوشته‌ای در این عالم وجود دارد.

وی یادآور شد: مجموعه عالم وظایفی دارد که انسان در آن تأثیرگذار و تأثیرپذیر است، از جمله اصل تبعیت انسان از مجموعه مقرراتی که خداوند به صورت اشکال طبیعی پیش روی او نهاده است.

نویسنده کتاب‌های فلسفی افزود: زمانی که یک نهضت بسیار خوب اما در ظاهر گمراه کننده در اروپا به نام «رنسانس» به وجود آمد و اصول حکما و علما به کناری نهاده شد، فلسفه جدید و راه‌های جدیدی برای زندگی به وجود آمد، در نتیجه غرب راه را گم کرد. از این رو وقتی راه زندگی را از غربی‌ها جویا می‌شویم، یکی از نظریات آن‌ها پوچ‌گرایی است و معتقدند که زندگی هدف ندارد و زندگی همین است که انسان به دنیا آمده، جوان و سپس پیر شده و از دنیا برود!

رئیس بنیاد حکمت اسلامی صدرا گفت: برای حیات و زندگی یک تعبیر دیگری هم می‌توان داشت: زندگی یک جسم و روح دارد همانند انسان، جسم زندگی همین است که همگی از آن برخوردارند اما غرب نسبت به این روح زندگی غافل است و بعد از قرن‌ها سرگردانی تازه به معنای زندگی پی برده و درباره آن سؤالاتی را مطرح می‌کند.

وی خاطرنشان کرد: موجودات عالم، درجه شخصیتی ندارند و براساس توانشان با آن‌ها برخورد می‌شود اما انسان بر اساس درجه ادراک، مقام پیدا کرده و انسان آگاه، عارف و اندیشمند می‌شود، سپس همین انسان مسئول شده یعنی با شخصیت می‌شود و می‌تواند عالم را مدیریت کند بنابراین وقتی روح زندگی نباشد نتیجه‌ای جز پوچی در بر ندارد و از این رو برخی می‌گویند ما برای رنج کشیدن به دنیا آمده‌ایم.

رئیس حکمت اسلامی صدرا گفت: راه درست این است که هیچ‌گاه بشر به بن بست نرسیده و از راه راست منحرف نشود و از هدف نهایی که به تعبیری بهشت یا سعادت است بیرون نرود بنابراین اگر دینی آسمانی است بشر باید از آن تبعیت کند.

* «#فلسفه» سیاست را به انسان می‌آموزد

خامنه‌ای با بیان اینکه فلسفه، از راه حکمت عملی، اخلاق، خودسازی و سیاست را به انسان می‌آموزد، اظهار داشت: برخی فکر می‌کنند سیاست نیز مانند مشاغل مختلف است که بتوان برای آن شغلی در نظر گرفت، در حالی که سیاست متن زندگی آن را تشکیل می‌دهد از این رو مجموعه انسانی باید سعید بوده و از تمام مراحل مادی و معنوی او حل شده بود و با هوش و ادراکات منطقی بتواند نماینده‌ای برای خود پیدا کند که سعادت را برایش به ارمغان بیاورد.

خامنه‌ای با تأکید بر اینکه سیاست جزو ذات دین است، گفت: در زیارت جامعه کبیره می‌خوانیم «#انتم ساسة العباد» که ائمه اطهار(ع) سیاستگذاران کشور هستند و آنها در نمازها و دعا‌های خود به سعادت مردم، دستورات سیاسی و داشتن گروه‌های مختلف در سراسر کشور اسلامی تأکید داشته‌اند که این موضوع از زمان امام سجاد(ع) تا زمان غیبت حضرت مهدی(ع) و حتی زمانی که ائمه در زندان و حصر بودند و قدرت تماسی نداشتند با نماینده‌های خود در جامعه ارتباط داشته و سیاست را تدبیر می‌کردند و در واقع ائمه اطهار سیاست را به بهترین نحو در جامعه انجام دادند.

رئیس حکمت اسلامی صدرا تصریح کرد: بهترین رهنمود و خدمتی که فلسفه به بشر می‌کند این است که به او روش سیاست و روش اجتماعی زندگی را بیاموزد.

وی افزود: فلسفه همان راه زندگی است و اگر بتوانیم به یک اندیشه و فلسفه درست برسیم، راه زندگی را یافته‌ایم البته در کنار این موضوع تمام دستورات ریز و آن فلسفه نمی‌تواند به اشخاص ارائه دهد در دین مبین اسلام آمده است که امیدواریم در گروی این موضوع سعادت تمام بشر رقم بخورد.